

9. Prunières H. Le ballet de cour en France avant Benserade et Lully, suivi du: Ballet de la délivrance de Renaud. Laurens, 1914. 277 p.
10. Talpă S. Stage folk dance versus character dance. Institutul Patrimoniului Cultural. Conference: Simpozion Național de Studii Culturale, dedicate Zilelor Europene ale Patrimoniului. Chișinău, Republica Moldova. 2022. C. 83–88. DOI: <https://doi.org/10.52603/sc21.09>.
11. UltimateLexicon. The Ultimate Dictionary for English and Beyond. Demi- Caractère-Definition, Etymology, and Use in Ballet. URL : <https://ultimatelexicon.com/definitions/d/demi-caractère/> (дата звернення: 14.12.2025).

DOI 10.70286/ISU-04.02.2026.003

ГЕНЕЗИС ДИЗАЙНУ ДВЕРНИХ РУЧОК

Звенігородський Леонід Анатолійович

старший викладач

Звенігородська Тетяна Євгенівна

асистент

Кафедра «Дизайну та інтер'єру»

Каленіченко Марія Олександрівна

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Харківський національний університет

міського господарства імені О. М. Бекетова

м. Харків, Україна

Анотація: У роботі розглядається генезис дизайну дверних ручок як елементу матеріальної культури та предметно-просторового середовища. Проаналізовано еволюцію форми й функції ручок від найпростіших конструкцій античності до сучасних ергономічних і високотехнологічних зразків. Особливу увагу приділено взаємозв'язку між технічними можливостями виробництва, естетичними уподобаннями суспільства та художніми стилями різних історичних епох. Визначено роль дверної ручки як об'єкта, що поєднує утилітарність, символічне значення та дизайнерське бачення часу.

Ключові слова: генезис, дизайн, дверна ручка, ергономіка, естетика, форма, функція, матеріал, стиль, декор, інтер'єр, технологія виробництва, символіка.

Історія розвитку дизайну дверних ручок є цікавим свідченням того, як повсякденний побутовий предмет може відображати культурні, соціальні та технологічні зміни людства. Дверна ручка, на перший погляд, має лише утилітарне призначення - відчиняти й зачиняти двері. Проте впродовж століть вона поступово перетворилася з простого функціонального елементу на виразний символ часу, стилю та смаку.

У Стародавньому Єгипті, Греції та Римі дверні ручки ще не мали уніфікованої форми. Вони часто поєднувалися із засувами або кільцями та виготовлялися з каменю, дерева чи бронзи (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Металева кована ручка-кільце з квадратною накладкою.

В Римській імперії ручки почали виконувати репрезентативну функцію - їх прикрашали орнаментами, зображеннями тварин, міфологічних істот або богів. Таким чином дверна ручка ставала маркером статусу власника житла чи будівлі (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Типовий іронічний важіль-римляч XVIII ст.

У середні віки дизайн дверних ручок набув масивності та суворості. Переважали ковані вироби з заліза, які мали вигляд важких кілець або стилізованих голів тварин (левів, драконів, собак). Часто ручки поєднувалися з декоративними накладками, що захищали дверне полотно та водночас виконували символічну роль. Такі ручки підкреслювали міцність, захищеність і силу, що було особливо важливо в умовах постійних війн і оборони замків та міст (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Кований залізний важіль

Епохи Відродження та бароко принесли суттєві зміни в підході до дизайну дверної ручки, вона стає частиною художнього образу інтер'єру. Її форми ускладнилися, з'явилися рослинні орнаменти, геральдичні символи, симетричні композиції. Для виготовлення дверних ручок, вже використовують латунь, бронзу, іноді позолоту. У цей період ручка вже не просто функціональний елемент, а декоративно-художній акцент інтер'єру, що підкреслював розкіш і престиж будівлі (рис. 1.4 – 1.6).

Рис. 1.4. Дверна ручка з складним орнаментом

Рис. 1.5. Ковані елементи з навісом і декоративним мотивом.

Рис. 1.6 Дверна ручка - бронзова, кована з виразним архіїчним стилем.

Промислова революція докорінно змінила виробництво дверних ручок. Завдяки серійному виготовленню вони стали доступнішими для широких верств населення. Форми поступово спрощувалися, з'являлися стандарти. Саме в цей період починається активний перехід від надмірної декоративності дверних ручок до простих, ергономічних форм, які були зручними у щоденному користуванні. Водночас в дизайні ручок, зберігалися стилістичні особливості — від неокласицизму до еkleктики. (Рис. 1.7)

Рис. 1.7. Дверні ручки - кінець XIX початок XX століть.

У XX столітті дизайн дверних ручок зазнав вплив модернізму, функціоналізму та ідей Баухаузу. Дизайнери відмовлялися від зайвого декору на користь простих геометричних форм (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Дверна ручка простої геометричної форми.

Головними стали зручність, логічність конструкції та відповідність архітектурному стилю будівлі. Матеріали урізноманітнилися: нержавіюча сталь, алюміній, пластик, скло. Дверна ручка почала сприйматися як частина цілісної дизайнерської системи навколишнього простору. Архітектори й дизайнери, такі як Вальтер Гропіус та Баухаус, започаткували мінімалістичні рішення: прості геометричні форми, акцент на зручність користування та відповідність архітектурному стилю (рис. 1.9).

Рис. 1.9. Дверна ручка у стилі «мінімалізм», проста геометрична та ергономічна форма.

На сучасному етапі, дизайн дверних ручок поєднує традиції та інновації. З одного боку, популярними залишаються мінімалістичні, універсальні моделі, орієнтовані на ергономіку, функціональність та цінову доступність. З іншого – створюються ексклюзивні дизайнерські ручки, що виконують роль арт-об'єктів. Особливу увагу приділяється екологічності матеріалів, інклюзивному дизайну та інтеграції з «розумними» замковими системами (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Сучасні дизайн-рішення дверної ручки.

Висновок

Еволюція дизайну дверних ручок, з найдавніших часів, до сучасності, є яскравим відображенням еволюційних, культурних, технологічних та художньо-естетичних змін у суспільстві.

У дослідженні, було з'ясовано, що цей, на перший погляд, «другорядний» побутовий виріб, має глибоке історичне та культурне значення. Його дизайн, розвивався в умовах поступової модернізації, швидкої індустріалізації, глобалізації, та всебічного зростання впливу технологій. Дверна ручка виконує не лише функціональну функцію, а є показником рівня розвитку суспільства, технічних можливостей та естетичних уподобань певної епохи людства.

Генезис дизайну дверних ручок, це яскравий приклад того, як утилітарний предмет, перевтілюється на носій художньої ідеї та соціокультурних цінностей. Вивчення історичного розвитку дизайну дверних ручок, дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між людиною і навколишнім простором, а також підкреслює важливість дизайну у формуванні гармонійного предметно-просторового середовища.

Список використаних джерел

1. History of Door Handles and Knobs. URL: [<https://www.architecturaldigest.com>] (дата звернення: 02.10.2025)
2. Antique Door Hardware Guide. URL: [<https://www.housebeautiful.com>] (дата звернення: 02.10.2025)
3. Evolution of Modern Door Handle Design. URL: [<https://www.dezeen.com>] (дата звернення: 02.10.2025)

4. Door handle. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Door_handle] (дата звернення: 02.10.2025)
5. The History of the Handle. URL: [<https://www.museoagostini.com/en/handle-history/>] (дата звернення: 02.10.2025)
6. A Short History of Door Handles. URL: [<https://www.apollo-magazine.com/history-door-handle-designs/>] (дата звернення: 02.10.2025)
7. Еволюція дверних ручок: від давніх механізмів до сучасних рішень. URL: [<https://www.nikopoltoday.com/article-12344/ukraina-evolucia-dvernyh-rucek-ot-drevnih-mehanizmov-do-sovremennyh-resenij>] (дата звернення: 02.10.2025)

ЕСТЕТИКА ВІКОВИХ ЗМІН В МИСТЕЦТВІ АНТИЧНОЇ ГРЕЦІЇ ТА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Пилипенко Дар'я Юріївна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Пушонкова Оксана Анатоліївна

завідуюча кафедри, кандидатка філософських наук, доцентка

Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва,

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

Естетика молодості та старості в античному мистецтві – це не просто опис зовнішності, а справжнє дзеркало того, як змінювалися життєві цінності та ідеали протягом століть. Антична Греція та Стародавній Рим створили дві різні, але взаємодоповнюючі концепції краси. Для греків панівним ідеалом тривалий час залишалася молодість як символ божественної досконалості, тоді як римська культура піднесла старість до рівня найвищої громадянської честі. Дослідження того, як ці вікові категорії втілювалися у скульптурі та живописі, дозволяє простежити шлях від ідеалізації форми до глибокого психологічного реалізму.

У класичній Греції молодість була не просто віком, а етичною категорією, що втілювала поняття калокагатії – гармонії тіла і духу. Центральною постаттю мистецтва став атлет, чиє тіло було вільним від ознак часу. Технічна досконалість грецького мистецтва класичного періоду значною мірою залежала від вибору матеріалу. Скульптори віддавали перевагу бронзі, використовуючи метод лиття «втраченого воску». Це дозволяло майстру спочатку виліпити фігуру з м'якого і піддатливого воску, проробляючи кожну деталь: від найтоншої жилки до напруженого м'яза. На відміну від мармуру, який потрібно висікати, віск дозволяв «нарощувати» форму, досягаючи ідеальної анатомічної точності. Саме так Поліклет створив свій оригінал «Дорифора» (Списоносця). Хоча бронзовий оригінал не зберігся, чисельні римські мармурові копії демонструють нам цей ідеал: юнак перебуває у стані «спокійної сили», де особлива увага